



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

# **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів**

**XXVI підсумкової науково-практичної  
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

**Редакційна колегія:**

*Голова* Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

*Члени редколегії* Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;  
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;  
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;  
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;  
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;  
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;  
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;  
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;  
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;  
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;  
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;  
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

*Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.*

## СЕКЦІЯ

### «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ»

Барановський Олександр,  
кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри права,  
Маріупольський державний університет

#### СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ШЛЯХИ РІШЕННЯ

Дана стаття присвячена проблемам внутрішньо переміщених осіб (ВПО) які постали перед населенням України ще у 2014 році після російської анексії Криму та тимчасової окупації частини території Донецької та Луганської областей, внаслідок чого були змушені переселитися приблизно 1,5 млн осіб. Після 24 лютого 2022 року виникла нова хвиля вимушених переселенців, внаслідок повномасштабного вторгнення росії на територію України. Згідно з офіційними даними, станом на червень 2023 р., в Україні нараховувалося 4,9 млн ВПО. Однак, реальна чисельність ВПО більша, оскільки велика кількість громадян, хоча і зазнали вимушених переселень, проте з різних причин як ВПО не зареєструвалися або їм було відмовлено у реєстрації та на сьогоднішній день тривають судові процеси з розгляду цих питань судами України.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Механізм взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та видачі відповідної довідки регулюється вищевказаним Законом та постановою Уряду №509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб», які були прийняті ще в жовтні 2014 року. Постанова КМУ №509 неодноразово змінювалась. Останні зміни були внесеними 21 листопада 2023 року.

В даній статті розкриваються проблеми, пов'язані з взяттям на облік ВПО які постали перед населенням України у 2023 році. Виявлені проблеми ґрунтуються на аналізі нормативно-правових актів та судової практики.

У 2023 році мала місце практика відмов у зв'язку з відсутністю реєстрації місця проживання на території, з якої здійснюється переміщення. Перелік документів, які можуть бути підтвердженням місця проживання, не є вичерпним та включає в себе медичні

документи, документи про освіту, роботу та навіть фотографії і відеозаписи. Однак, є випадки коли навіть при поданні відповідних документів, органи соціального захисту відмовляють у взятті на облік як ВПО. Загалом це спричинено наданням документів, виданих окупаційними органами влади на тимчасово окупованих територіях України, це можуть бути свідоцтва про народження або як приклад документи про навчання. Таким чином, для громадян України які тривалий період проживають в окупації, такі документи можуть бути єдиним підтвердженням деяких фактів зі свого життя.

У разі оскарження такого рішення в судовому порядку або встановлення юридичних фактів на підставі документів виданих окупаційною владою на тимчасово окупованих територіях України, суди також визначають, що людина може звернутись для взяття на облік ВПО незалежно від зареєстрованого або задекларованого місця проживання на момент звернення. Зазначається, що враховуватись має реєстрація місця проживання на дату виникнення тимчасової окупації території або ведення бойових дій.

Судова практика у цій категорії справ показує, що здебільшого суди задовольняють відповідні заяви та скарги на дії або бездіяльність органів соціального захисту, але це займає тривалий час, як приклад постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду, справа № 1540/4747/18 на яку суди посилаються при розгляді аналогічних справ.

В даному судовому рішенні був спір відносно надання статусу ВПО дітям народженим вже на території України після тимчасової окупації місця мешкання матері. Судом позов було задоволено, та судовою колегією встановлено, що обставина стосовно реєстрації дітей за місцем реєстрації їх матері не є підставою для відмови у взятті дітей на облік як ВПО, оскільки, обов'язковою умовою для видачі довідки про взяття на облік ВПО дитини, яка народилася у ВПО, є наявність такого статусу хоча б у одного з батьків.

Також неодноразовими були відмови взяття на облік дітей у разі коли лише один з батьків був зареєстрований як ВПО, дане питання на сьогоднішній день вирішується тільки в судовому порядку.

Стосовно практики відмови у видачі довідки ВПО на підставі неточностей стосовно попереднього місця реєстрації на території України до тимчасової окупації цих територій або проживання на цій території без реєстрації, також є судова практика, так у рішенні Рівненського окружного адміністративного суду по справі № 460/16744/23 встановлено, що у разі коли документи та/або інформація, що необхідні для взяття заявника на облік за новим фактичним місцем проживання/перебування, не містяться в інформаційно-комунікаційних системах, такі документи та/або інформація отримуються уповноваженим органом без участі заявника шляхом здійснення інформаційного запиту. Даний позов також було задоволено, та

забов'язано Департамент соціальної політики Рівненської міської ради повторно розглянути питання про видачу довідки ВПО з врахуванням висновків викладених у рішенні суду.

Відкритим питанням також є взяття на облік студентів, оскільки відповідно до Постанови КМУ №509 студенти можуть отримати довідку в загальному порядку або після зняття з реєстрації в гуртожитку, якщо вони не бажають повернутися до попереднього місця проживання. Таким чином, студенти які проживають в гуртожитку навіть за умови переміщення у зв'язку з збройною агресією не будуть взятим на облік як ВПО.

Також, низка підстав скасування довідки про взяття на облік ВПО, які містяться в Законі, на сьогоднішній день не відповідають реальній ситуації. Попри визначення того, що внутрішньо переміщеною особою є виключно людина, яка була переміщена в межах країни, на сьогодні відсутні підстави скасування довідки про взяття на облік ВПО у разі виїзду за кордон окрім виїзду громадян на постійне місце проживання. До сьогодні облікованими як ВПО можуть бути люди, які виїхали за кордон і перебувають там під тимчасовим захистом, отримали статус біженця чи перебувають на іншій підставі та самостійно не звернулись до органів соціального захисту з заявою про скасування довідки.

Шляхи вирішення даних проблем внутрішньо переміщених осіб полягають у тому, що Верховній Раді України необхідно внести комплексні зміни до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», зокрема щодо підстав скасування довідки про взяття на облік ВПО.

Кабінету Міністрів України необхідно розглянути зміни до Постанови КМУ №509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб», щодо обліку осіб з числа студентів, порядку заміни органами соціального захисту населення законного представника дитини у випадку скасування його довідки про взяття на облік ВПО на іншого законного представника, узгодження визначення «територій» та «адміністративно-територіальної одиниці».

Міністерству соціальної політики України доцільно надати роз'яснення щодо взяття на облік ВПО у разі відсутності зареєстрованого місця проживання, з якого здійснюється переміщення, зокрема у разі надання документів виданих окупаційною адміністрацією, додатково надати роз'яснення щодо порядку обліку ВПО у разі переміщення в межах громади, на яких ведуться або велися бойові дії, якщо житло не є пошкодженим або зруйнованим та надати додаткові роз'яснення взяття на облік дитини, у випадку коли лише один з батьків якої зареєстрований як ВПО.

### **Література**

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 03.08.2023 р. №1706-VII,. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

2.Про облік внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 509, Дата оновлення 21.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF#Text>

3.Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду по справі 1540/4747/18, від 11.02.2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110714705>

3.Рішення Рівненського окружного адміністративного суду по справі 460/16744/23, від 05.01.2024 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116154955>

**Волік Вячеслав,**

доктор юридичних наук, професор  
професор кафедри права  
Маріупольський державний університет

**Овіннікова Раїса**

1 курс, другий (освітньо-науковий) рівень вищої освіти,  
заочна форма навчання, ОП «Право»  
Маріупольський державний університет

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ  
ТА МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОВАДЖЕННЯ  
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ  
ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ТРИВОЖНОСТІ БУДЕННОГО ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА)**

Проведення міждисциплінарних досліджень збагачує освітньо-науковий простір, адже передбачає залучення можливостей більш повного, всебічного вивчення того чи іншого явища суспільної дійсності. Об'єктивні реалії сьогодення, а саме здійснення освітньої та наукової діяльності в ускладнених умовах, спричинених наслідками воєнних дій в Україні, актуалізують необхідність використання мультимедійних технологій задля безперервного та безпечного наукового пошуку, вивчення наукових проблем, вироблення можливих шляхів їх розв'язання, оформлення результатів наукових досліджень.

Метою даного дослідження є вироблення пропозицій щодо можливостей використання інформаційно-комунікаційних мультимедійних технологій для провадження міждисциплінарних досліджень, що буде проілюстровано на прикладі дослідження впливу на рівень тривожності буденного тлумачення норм права.